

اثرات اکسین و روش‌های کاربرد آن بر باززائی ریشه و گیرائی

دانهال‌های سه گونه پسته

بانی نسب، بهرام و مصطفی مبلی

گروه باغبانی دانشکده کشاورزی دانشگاه صنعتی اصفهان

از مجموع ۱۱ گونه مختلف جنس پسته برخی از گونه‌ها در ایران وجود دارد که از بین آنها می‌توان *Pistacia vera* (پسته)، *P. mutica* (بنه) و *P. Khinjuk* (کلخونگ) را نام برد. علاوه بر *P. vera* امکان استفاده از دو گونه فوق نیز به دلیل سازگاری با شرایط سخت محیطی و مقاومت به برخی بیماری‌ها به عنوان پایه برای ارقام تجاری پسته مطرح می‌باشد یکی از مشکلاتی که بر سر راه استفاده از این گونه‌ها به عنوان پایه وجود دارد جابجائی و انتقال آنها به صورت ریشه عریان (Bare-root) به زمین و پائین بودن درصد گیرائی دانهال‌ها می‌باشد. به منظور مطالعه باززائی ریشه‌ها، پژوهشی در طی دو سال با استفاده از اکسین به روش‌های مختلف انجام گردید.

در آزمایش سال اول ایندول بوتیریک اسید (IBA) در غلظت‌های ۱۰۰۰، ۲۰۰۰ و ۳۰۰۰ میلی‌گرم در لیتر و نفتالن استیک اسید (NAA) در غلظت‌های ۱۰۰، ۵۰۰ و ۱۰۰۰ میلی‌گرم در لیتر همراه با آب مقطر (شاهد) به سه روش فرو بردن ریشه در محلول (Root dip)، محلول‌پاشی روی گیاه (Top spray) و اضافه نمودن محلول به بستر رشد گیاه (Drench) روی بینه کار گرفته شد. نتایج نشان داد که کاربرد IBA در مقایسه با NAA مؤثرتر بوده به طوری که IBA در غلظت‌های ۱۰۰۰ و ۳۰۰۰ میلی‌گرم در لیتر باعث افزایش تعداد طول، وزن تر و وزن خشک ریشه‌ها و همچنین افزایش درصد گیرایی دانه‌ها در مقایسه با دیگر تیمارها شد. نتایج همچنین نشان داد که کاربرد اکسین بر باززایی ریشه دانه‌های بینه به روش Root dip بهتر از دو روش دیگر می‌باشد. همچنین اثر متقابل معنی‌دار بین غلظت اکسین و روش کاربرد آن نشان می‌داد که در اکثر موارد استفاده از ۳۰۰۰ میلی‌گرم در لیتر IBA به روش Root dip اثر اکسین را تشدید نمود.

در آزمایش سال دوم غلظت‌های ۱۰۰۰، ۱۵۰۰، ۲۰۰۰، ۲۵۰۰ و ۳۰۰۰ میلی‌گرم در لیتر IBA به روش Root dip بر باززایی ریشه ۳ گونه پسته بینه و کلخونگ مورد مطالعه قرار گرفت. نتایج این آزمایش نشان داد تمام غلظت‌های IBA با افزایش تعداد و طول ریشه‌ها، افزایش وزن تر و خشک ریشه‌ها سبب افزایش درصد گیرایی دانه‌ها در مقایسه با شاهد شد لیکن غلظت‌های ۲۰۰۰ و ۳۵۰۰ میلی‌گرم در لیتر مؤثرتر بود. پسته تولید ریشه‌های بیشتر، طولی‌تر، ضخیم‌تر با وزن تر و خشک بیشتر در مقایسه با بینه و کلخونگ نمود. گرچه درصد گیرایی دانه‌های پسته بیشتر از بینه و کلخونگ بود لیکن تفاوت آنها آماری نبود. اثر متقابل معنی‌دار بین غلظت IBA و گونه نشان داد اثر افزایش IBA بر ۲۰۰۰ و ۳۵۰۰ میلی‌گرم در لیتر وقتی روی پسته به کار رفت تشدید گردید.